

GALA KONKURSÓW ZABYTEK ZADBANY I SAMORZĄD DLA DZIEDZICTWA

Posted on 9 listopada 2022

Już w najbliższy poniedziałek poznamy laureatów konkursów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Generalnego Konserwatora Zabytków „Zabytek Zadbany” i „Samorząd dla Dziedzictwa”, przeprowadzanych przez Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Konkursy organizowane przez Narodowy Instytut Dziedzictwa są jednym ze sposobów popularyzacji dobrych praktyk w zakresie ochrony zabytków oraz promocji dziedzictwa kulturowego.

W konkursie „Zabytek Zadbany” nagradzana jest wzorcowa realizacja opieki nad zabytkami, natomiast w konkursie „Samorząd dla Dziedzictwa” efekty wdrażania gminnych programów opieki nad zabytkami. Oceny konkursowych zgłoszeń dokonuje jury konkursowe, które jest powoływane do każdego z konkursów przez Generalnego Konserwatora Zabytków.

14 listopada 2022 podczas uroczystej Gali, która odbędzie się w Centrum Konferencyjnym Foksal w Warszawie, poznamy laureatów obu konkursów. Zostaną również przedstawieni wszyscy wyróżnieni oraz nagrodzone inwestycje.

W imieniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego nadzór nad konkursami sprawuje Generalny Konserwator Zabytków, a za ich realizację odpowiada Narodowy Instytut Dziedzictwa.

„Zabytek Zadbany” to konkurs o wieloletniej tradycji, już od 1975 r. promuje właścicieli i zarządców obiektów zabytkowych, którzy w sposób wzorowy prowadzą prace budowlane, konserwatorskie, rewaloryzacyjne i adaptacyjne, a także działają systematycznie na rzecz właściwego utrzymania zabytków zgodnie z najwyższymi standardami badawczymi i wykonawczymi.

Na przestrzeni ostatnich 12 edycji konkursu, zrealizowanych przez NID, zostało nagrodzonych 219 zabytków spośród zgłoszeń nadsyłanych przez właścicieli, posiadaczy i zarządców obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości, a także kierowników wojewódzkich i samorządowych służb konserwatorskich.

W 2022 roku w konkursie „Zabytek Zadbany” zgłoszonych zostało 100 obiektów, do oceny jury przedstawiono 88 wniosków formalnych z 16 województw (12 wniosków nie spełniło wymogów formalnych). Nominację otrzymało 20 obiektów – po cztery

obiekty, w każdej z pięciu podstawowych kategorii. Laureatów poszczególnych kategorii poznamy na Gali konkursu. W kategorii specjalnej, za właściwe użytkowanie i stałą opiekę nad zabytkiem, tytuł laureata otrzymały ex aequo dwa obiekty.

Laureatami kategorii specjalnej dla właściwego użytkowania i stałej opieki nad zabytkiem zostali ex aequo: Zamek Książ w Wałbrzychu (woj. dolnośląskie, zarządca: Zamek Książ w Wałbrzychu Sp. z o.o.) i kamienica przy Al. Kościuszki 14 w Częstochowie (woj. śląskie, właściciel: Mariusz Etryk).

W kategorii utrwalenia wartości zabytkowej obiektu nominowano:

- ratusz w Brzegu (woj. opolskie, właściciel: Gmina Brzeg),
- kościół rektorski Świętego Jana Chrzciciela w Gnieźnie (woj. wielkopolskie, właściciel: Rektorat Kościoła Świętego Jana Chrzciciela w Gnieźnie),
- budynek ptaszarni, altana nad stawem, mur ogrodzeniowy – zespół obiektów ogrodu zoologicznego we Wrocławiu (woj. dolnośląskie, właściciel: ZOO Wrocław Sp. z o.o.),
- mauzoleum rodu Guttlerów w Żłoty Stoku (woj. dolnośląskie, właściciel: Gmina Żłoty Stok).

Nominacje w kategorii rewaloryzacji przestrzeni kulturowej i krajobrazu przyznano:

- cmentarzowi z czasu pierwszej wojny światowej w Błoniu (woj. małopolskie, posiadacz: Gmina Tarnów),
- wieży widokowej wraz z otoczeniem w Cedyni (woj. zachodniopomorskie, właściciel: Gmina Cedynia),
- lapidarium na dawnym cmentarzu ewangelickim w Dołujach (woj. zachodniopomorskie, właściciel: Gmina Dobra),
- fortowi pancernemu nr 52 a „Łapianka” w Krakowie (woj. małopolskie, zarządca: Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie).

W kategorii adaptacji obiektów zabytkowych przyznano nominacje dla:

- kamienicy przy ul. Rycerskiej 10 w Gdańsku (woj. pomorskie, właściciel: Gdańska Infrastruktura Wodociągowo-Kanalizacyjna Sp. z o.o.),
- domu Wiedemanna w Pruszczu Gdańskim (woj. pomorskie, właściciel: Gmina Miejska Pruszcz Gdański),
- synagogi w Sompolnie (woj. wielkopolskie, właściciel: Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Sompolnie)
- siedziby Państwowej Szkoły Muzycznej w Żaganiu (woj. lubuskie, zarządca: Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia w Żaganiu).

Nominacje w kategorii architektury i budownictwa drewnianego nadano:

- cerkwi greckokatolickiej Świętych Kasmę i Damiana w Bartnem (woj. małopolskie, zarządca: Muzeum Dworów Karwacjanów i Gładyszów w Gorlicach),
- chacie Jana Raka w Husowie (woj. podkarpackie, właściciel: Gmina Markowa),
- domowi podcieniowemu w Pyzdrach (woj. wielkopolskie, właściciel: Gmina i Miasto Pyzdry),
- kościołowi parafialnemu Oczyszczenia NMP w Starymgradzie (woj. wielkopolskie, właściciel: Parafia Rzymskokatolicka Oczyszczenia NMP w Starymgradzie).

W kategorii zabytków techniki nominowano:

- dworzec kolejowy w Białymstoku (woj. podlaskie, właściciel: Polskie Koleje Państwowe S.A.),
- Muzeum Hutnictwa w Chorzowie (woj. śląskie, właściciel: Miasto Chorzów),
- dawną remizę Stoczni Gdańskiej w Gdańsku (woj. pomorskie, właściciel: Stocznia Cesarska Development Sp. z o.o.),
- budynek A – Białą Fabrykę w Łodzi (woj. łódzkie, właściciel: Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi).

Laureaci konkursu otrzymują tablice „Zabytku Zadbanego” do oznakowania obiektów, a wyróżnieni dyplom. Nagrodzone zabytki są prezentowane w dedykowanych wydawnictwach Narodowego Instytutu Dziedzictwa, przekazywanych właścicielom zabytków i przedstawicielom ogólnopolskiego środowiska konserwatorskiego.

Konkurs „**Samorząd dla Dziedzictwa**” powstał w 2020 r. i jest skierowany do wszystkich samorządów gminnych.

Ideą ogólnopolskiego Konkursu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Generalnego Konserwatora Zabytków jest promowanie działań mających na celu realizację obowiązku opracowania i wdrażania gminnych programów opieki nad zabytkami.

Zgłoszenia składane przez wójtów (burmistrzów, prezydentów miast), samorządowych konserwatorów zabytków w porozumieniu z właściwymi wójtami (burmistrzami, prezydentami miast), Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków oraz kierowników delegatur Wojewódzkich Urzędów Ochrony Zabytków są oceniane w trzech kategoriach konkursowych: dużych i średnich gmin miejskich (liczących co najmniej 50 tys. mieszkańców), małych gmin miejskich (liczących poniżej 50 tys. mieszkańców), gmin miejsko-wiejskich i gmin wiejskich.

W obecnej trzeciej edycji konkursu „Samorząd dla Dziedzictwa” nadesłano 12 zgłoszeń do nagród głównych, po 4 w każdej kategorii.

Jury szczególnie przychylnie odnosiło się do projektów kompleksowych, cechujących się podejmowaniem działań wieloaspektowych, uwzględniających powiązania pomiędzy dziedzictwem materialnym i niematerialnym. Istotnym aspektem nominowanych wniosków było wykorzystanie w zgłoszonych programach dziedzictwa kulturowego do podnoszenia jakości życia mieszkańców gminy, integracji społeczności lokalnej oraz rozwoju gminy w oparciu o potencjał turystyczny tkwiący w dziedzictwie objętym ochroną.

Decyzją Generalnego Konserwatora Zabytków, na podstawie rekomendacji Jury konkursu nominację otrzymali:

W kategorii A – duże i średnie gminy miejskie (liczące co najmniej 50 tys. mieszkańców):

1. Miasto Kalisz (woj. wielkopolskie) - za kompleksowe podejście do kwestii dziedzictwa kulturowego, uwzględniające dziedzictwo materialne i niematerialne, podjęcie wielowymiarowych działań oraz konstruktywną współpracę z różnymi podmiotami.
2. Miasto Zabrze (woj. śląskie) - za umiejętne dostrzeżenie wartości obiektów zabytkowych i związanego z nimi dziedzictwa niematerialnego, wykorzystanie potencjału dziedzictwa do rozwoju gminy oraz aktywizację społeczną w oparciu o to dziedzictwo.

W kategorii B – małe gminy miejskie (liczące poniżej 50 tys. mieszkańców):

1. Miasto Lubawa (woj. warmińsko-mazurskie) - za dobrze opracowany, konsekwentnie wdrażany i odpowiednio monitorowany program opieki nad zabytkami, uwzględniający potencjał dziedzictwa materialnego i niematerialnego, wykorzystujący miejsca

zabytkowe jako przestrzenie publiczne i turystyczne stymulujące rozwój lokalny.

W kategorii C – gminy miejsko-wiejskie i wiejskie:

1. Gmina Toszek (woj. śląskie) - dobrze zaplanowany i konsekwentnie wdrażany, różnorodny i wieloaspektowy program ochrony zabytków z potencjałem do kontynuacji. Program umożliwia rozwój gminy na wielu obszarach: wizerunkowo-promocyjnym, turystycznym, edukacyjnym i integracyjnym.

Laureaci oraz wyróżnieni otrzymują dyplomy oraz tablice pamiątkowe. Nagrodami głównymi dla laureatów konkursu są filmy promujące dziedzictwo kulturowe gmin wyprodukowane przez Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Konkurs „Zabytek Zadbany” objęty jest patronatem Polskiego Radia S.A.

Konkurs „Samorząd dla Dziedzictwa” został przygotowany w ramach „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022”, dofinansowany ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.